

Az *-i* képzős helynevekből alakult családnevek elterjedtségét vizsgálta a kárpátaljai beregszászi járásban, ennek segítségével pedig a népesség migrációjának feltérképezésére tett kísérletet KOVÁCS ANDRÁS írása (193–204; 199–210). A forráshiány és az adatok hozzáférhetetlensége miatt az egyházi anyakönyveket szláv nyelvű gazdakönyvekkel egészíti ki az 1903–2010 közötti időszakból, tíz településről. A családneveket hét kategóriába osztja a név eredetére utaló településeknek a névviselő lakóhelyétől való távolsága alapján; ennek köszönhetően a családnevek a társadalom életére vonatkozó információval is szolgálnak.

A kötetet a szerzők rövid bemutatása zárja az adott nyelven, majd angolul (205–216; 211–223).

A tanulmányok illeszkednek a konferencia alcíméhez, tartalmi és megközelítésbeli sokszínűségük pedig jól példázza a nyelv- és névföldrajz interdiszciplináris jellegét, valamint rámutat a tulajdonnevek társadalomban betöltött meghatározó szerepére, összekötő kapocsként való működésére a különböző népek együttélésekor.

HAUBER KITTI

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3616-7983>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Namen und Berufe [Nevék és foglalkozások]

Szerkesztő: DIETER KREMER. *Onomastica Lipsiensia*. Leipziger Untersuchungen zur Namenforschung 13. Leipziger Universitätsverlag GMBH, 2018. 391 lap

A *Namen und Berufe* című kötet, mely 18 névkutató munkáját mutatja be, 14 német és 4 angol nyelvű tanulmányt tartalmaz a nevek és foglalkozások egymással összefüggő témakörében. A tanulmánykötet élén álló írásában a szerkesztő, DIETER KREMER részletesen sorra veszi, hogy mely kutatási területek milyen nézőpontokból foglalkozhatnak a kiadvány által tárgyalt témakörrel (7–62).

ROSA KOHLHEIM azon becenevek kialakulását vizsgálja, amelyeknek forrása a foglalkozásneveket tartalmazó középfelnémet szókincs. Kutatása elsősorban a középkori német városok kisiparosaira specializálódik, mivel e korszakban számos új foglalkozásnév keletkezett (63–72).

DIETLIND KREMER a regionális hagyományt vizsgálja a foglalkozásokkal kapcsolatos tevékenységek tükrében, családnevek hangtani és lexikai jellegzetességeit tárva fel névtérképekkel illusztrálva. Tanulmányában kitér a tíz legnépszerűbb német családnévre is, amelyek mindegyike foglalkozásnév, illetve foglalkozáshoz kapcsolódó családnév, s betekintést nyújt a különböző nyelvjárási változatokba is (73–109).

MONIKA CHOROŚ a 16. századi földbirtokosok világába kalauzol el minket a felső-sziléziai német dialektusra jellemző neveik révén. Tanulmányában két régióban előforduló család- és keresztnévek tulajdonságait vizsgálja (111–135).

A foglalkozás-, tisztség- és méltóságnevek családnevekbeli előfordulásáról olvashatunk HENRYK DUSZYŃSKI-KARABASZ tanulmányában. Vizsgálatához szláv eredetű ortodox

egyházi feljegyzések nyújtottak alapot a 19. és a 20. század fordulójáról, Lengyelország két egyházmegyéjéből (137–149).

KARLHEINZ HENGST a szláv neveket és a hozzájuk kapcsolódó világi és egyházi foglalkozásokat állította kutatása középpontjába. Célja, hogy a 10–13. századi írott szövegekben fellelhető szláv személyneveket megvizsgálja két szempontból: elsősorban magát a személyhez kapcsolódó társadalmi állást vizsgálja, másodsorban pedig az ehhez kapcsolódó tevékenységeket (151–190).

WALTER WENZEL az Odera és az Elba közti területen élő szorbok vezető rétegének személyneveit vizsgálja közel 100 000, 14–18. századi oklevelekből származó adatból álló korpuszában (191–205).

LENNART RYMAN tanulmánya a középkori Stockholm foglalkozásneveiről és az ezekből létrejött családnevekről szól; forrásként az 1474–1520 közötti tanácsülések jegyzőkönyvei szolgáltak számára (207–219).

MARTINA HEER a svájci Bern kanton 15–16. századi, foglalkozások és a tisztségek elnevezéséből keletkezett családnevekkel foglalkozik munkájában (221–233).

KARL HOHENSINNER tanulmánya Ausztria területéről mutat be foglalkozásnévből lett családneveket. Kutatása a névtan és a dialektológia határterületén állva családnév- és helynévatlaszokat vett alapul (235–270).

EVGENY SHOKHENMAYER tanulmánya a leggyakoribb orosz, francia és német foglalkozásnevek és családnevek kapcsolatával, e neveknek a vizsgált családnévrendszerekben képviselt arányával foglalkozik, magyarázatot keresve a nevek és a társadalmi identitás összefüggéseire (271–290).

MARJA KALSKE tanulmányában Finnország egyik egykori közigazgatási egységének, Rymättylänek a 14. századi családneveiről olvashatunk. A szerző földművelők, haszonbérletlők, halászok, matrózok, tengerészek és korabeli banditák neveit vizsgálja. A terület ebben az időszakban Svédország fennhatósága alatt állt, így a lakosság részben finn, részben pedig svéd nyelven beszélt (291–300).

RENÄTE SILIŃA-PINŃKE a 17. századi Lívföld, azaz a mai Észtország és Lettország területén lévő településneveket elemez. A történészek és a régészek által összegyűjtött és rendszerezett anyagot arra használja fel, hogy nyelvészeti szempontból vizsgálja meg a településneveket, a vasfeldolgozás nyomait keresve (301–314).

NATALIJA VASIL'eva névtani-szókészlet-tani tanulmánya a tengerészeti szókincs orosz családnevekben való megjelenését mutatja be. A vizsgálathoz öt foglalkozást választott ki: a hajóskapitányt, a hajókalauzt, a hajómestert, a kormányost és a hajóirányítót (315–326).

A japán személynevek és foglalkozások kapcsolatának szentelte írását MASAHIKO MUTSUKAWA. Tanulmánya első részében a japán családnevek eredetéről olvashatunk, különös tekintettel a mesterségnévből keletkezettekére, a másodikban pedig a foglalkozásnevekből kialakult utónevekre és ezek mai funkcióira fókuszál a szerző (327–340).

ALBRECHT GREULE és CHRISTOPHER KOLBECK a regensburgi Szent Katalin Kórház 1354–1930 közötti számviteli könyvei alapján végzett diakrón vizsgálatot. A nevek elemzésével a szerzők nemcsak nyelv- és írástörténeti, hanem gazdaság-, társadalom- és kultúratörténeti következtetések levonására is törekedtek (341–352).

ANGELIKA BERGIEN a személy- és cégnevek kapcsolatát állítja kereskedelmi adatok alapján készült írása középpontjába: olyan személynevekkel foglalkozik, amelyekben a közszoói névkiegészítők szakmai tevékenységekre utalnak (353–358).

VOLKER KOHLHEIM Wilhelm Raabe 1864-es, *Az éhség papja* című regényéből kiindulva arra keresi a választ, hogy a német realista polgári irodalomban milyen szerepet játszik a hivatást gyakorló réteg, illetve hogyan válnak az irodalmi alakok nevei a foglalkozások reprezentációivá (359–391).

A *Namen und Berufe* című kötetben tehát 18 munkát olvashatunk német és angol nyelven, amelyek középpontjában a foglalkozásnevek állnak. A szerzők különböző időszakokat és településeket vizsgálnak annak tekintetében, miként alakultak ki a foglalkozásnevekből a családnevek.

STEINMACHER DÓRA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3177-0628>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Két monográfia és egy névszótár a középkori magyar személynévadásról

1. SLÍZ MARIANN, *Személynévtörténeti vizsgálatok a középkori Magyarországról*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2017. 179 lap – 2. MARIANN SLÍZ, *Personal Names in Medieval Hungary [Személynevek a középkori Magyarországon]*. Beiträge zur Lexikographie und Namenforschung 9. Baar-Verlag, Hamburg, 2017. 214 lap – 3. SLÍZ MARIANN, *Anjou-kori személynévtár 1343–1359*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2017. 334 lap

1. SLÍZ MARIANN 2017-ben megjelent gazdag tudományos „termésének” három kötete magyarul és angolul tárja a szakmai közönség elé az Anjou-kori magyarországi személynévadás és személynévhasználat jellemzőit. Szoros tematikus összetartozásuk indokolja, hogy a három kötetet együtt mutassuk be a középkori személynévadás iránt érdeklődő olvasóknak. A két magyar nyelvű kötet a *Személynévadás az Anjou-korban (Historiaantik, Budapest, 2011)* című monográfia, illetve az *Anjou-kori személynévtár 1301–1342 (Historiaantik, Budapest, 2011)* folytatása.

2. A *Személynévvizsgálatok a középkori Magyarországról* című monográfia a középkori nevekkal foglalkozók számára írt módszertani segédkönyvként is olvasható: a bevezetőt követő négy önálló fejezet mindegyikében hangsúlyosan jelennek meg módszertani kérdések és megoldási javaslatok.

Az 1. fejezetben (13–15) a szerző a forrásait, főbb kérdésfelvetéseit és összesített korpuszának jellemzőit ismerteti. Ez utóbbi két adatbázisnak – a korábbi, 1301–1342-es időszakra vonatkozóknak, illetve az aktuális, 1343–1359-es korszakot felölelőnek – az egyesítésével alakult ki.

A 2. fejezetben (17–79) a szerző az összevont korpusz alapján mutatja be a 13–14. század névadásának jellemzőit, mind a birtokos rétegben, mind pedig a polgárok, mezővárosi polgárok és a jobbágyok között. A korpusz adatai a férfinevek körében a *János* és